

folclor, în adevăratul sens al cuvîntului. Prin urmare, atunci cînd vorbim de basme contemporane, nu avem în vedere creațiile noi, ci basmele tradiționale în repertoriul povestitorilor contemporani.

Cercetarea variantelor contemporane ale basmelor tradiționale românești demonstrează cu prisosință faptul că schimbările survenite nu privesc atît conținutul propriu-zis cît, mai ales, anumite detalii, aceste basme conservînd, aproape în întregime, vechiul bagaj tradițional, ele menționîndu-se ca o moștenire. Dar cînd afirmăm că basmul românesc contemporan trăiește prin vechiul lui bagaj tradițional, avem în vedere, înainte de toate, elementele cele mai stabile ale genului respectiv (tipuri de motive și subiecte, tipuri de eroi, unele procedee compoziționale etc.); în privința formei propriu-zise (limba basmelor), afirmația rămîne valabilă numai în ce privește *formulele tradiționale*.

Pe noi ne interesează destinele acestor formule tradiționale; se mai păstrează ele în repertoriul povestitorilor contemporani sau dispar, iar dacă se mențin, care sînt schimbările ce survin.

Cercetînd basmul rus în diferitele lui etape, E.V. Pomeranțeva remarcă, printre altele, marea stabilitate a formulelor. Astfel, de pildă, formulele folosite de povestitorii ruși din sec. XVIII—XIX sînt prezente și la povestitorii sovietici¹. Același lucru se poate afirma referitor la basmul românesc, ceea ce demonstrează marea viabilitate a formulelor tradiționale. Dar nu toate formulele prezintă același grad de vitalitate: unele se folosesc într-o formă identică, altele conțin diferite modificări; în sfîrșit, există și formule tradiționale care „au dispărut”, iar uneori putem întîlni apariții noi. Cauzele acestor fenomene sînt variate și complexe; ne vom ocupa de ele în mod special în cadrul analizei concrete a fiecărui tip de formulă.

În studiile noastre precedente am cercetat formulele tradiționale din basmele românești cuprinse în culegerile efectuate la sfîrșitul sec. al XIX-lea și începutul sec. al XX-lea². Pentru o mai bună sistematizare a materialului, vom încerca acum, pe baza concluziilor cercetării întreprinse, să urmărim formulele respective în basmele din repertoriul a peste 50 de povestitori români contemporani, reprezentînd diferite regiuni ale țării.

Formule inițiale

Identificăm în basmele povestitorilor contemporani toate tipurile de formule inițiale pe care le-am întîlnit în colecțiile clasice. Prin urmare, se mențin formulele *temporale* (bogat reprezentate) și cele *topografice* (cu o frecvență la fel de scăzută), ele păstrînd totodată caracterul lor afirmativ sau negativ, caracter imprimat de prezența elementelor V și $\bar{V}$.

¹ E.V. Pomeranțeva, *Судьбы русской сказки*, Moscova, 1965, p. 203.

² Vezi N. Roșianu, *Formule tradiționale în basm (formule inițiale)*, „Romanoslavica”, XVII, 1969, p. 464—484; idem, *Formule finale în basm*, „Revista de etnografie și folclor”, nr. 4, 1969 p. 271—293; idem, *Formule mediane în basm*, „Analele Universității București”, Limbi slave, nr. XVIII, 1969, p. 139—160.